

JHNY

Case-keskiviikko 2.11.2022

KKV:n valvontakäytäntö

@jhnyneuvoo

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö

JHNY

KKV:n hankintavalvonta

Erityisasiantuntija Niina Ruuskanen

KKV:n julkisten hankintojen valvontatoimivalta

- KKV valvoo hankintalain ja erityisalojen hankintalain noudattamista
 - Ei valvo PUTU-lain mukaisia hankintoja
- Valvontaa kohdistetaan ensisijaisesti Hilmassa ilmoittamatta jätettyihin suoraan hankintoihin, esim.
 - suoraan hankintaperusteiden soveltaminen
 - olennainen sopimusmuutos
 - sidosyksikkösäännösten soveltaminen
- Lisäksi valvontaa suunnataan muihin merkittäviin virheellisiin tai syrjiviin hankintoihin

Mitä KKV ei valvo?

- KKV:n julkisten hankintojen valvonnan piiriin ei kuulu esim.
 - Pienhankinnat tai muut hankintalain soveltamisalan ulkopuoliset hankinnat
 - Hankintojen tarkoituksenmukaisuuskysymykset
 - Kunnallinen päätöksenteko hankinnoissa

Miten KKV valvoo?

- KKV voi selvittää valvonta-asiaa toimenpidepyynnön perusteella
 - Kuka tahansa voi tehdä toimenpidepyynnön
- KKV voi ottaa asian käsiteltäväkseen myös oma-aloitteisesti
- Mahdollinen selvitys tehdään kirjallisin selvityspyynnöin
 - Hankintojen valvonnalla ei oikeutta tehdä tarkastuksia
- Hankintayksikkö, sen sopimuskumppani, hankintayksikössä määräysvaltaa käyttävä sekä hankintamenettelyyn osallistunut elinkeinonharjoittaja ovat salassapitosäännösten estämättä velvollisia antamaan KKV:lle hankintamenettelyn lainmukaisuuden selvittämiseksi tarpeelliset tiedot ja asiakirjat
 - KKV voi asettaa tehosteeksi uhkasakon (MAO tuomitsee maksettavaksi)

Mahdolliset toimenpiteet 1/2

- Hallintolain 53 c §:n mukainen hallinnollinen ohjaus
 - Huomion kiinnittäminen/käsityksen ilmaiseminen tai huomautus (vakavampi)
 - Mahdollista kaikissa hankintalain vastaisissa tilanteissa
 - Ei pääsääntöisesti yli 2 vuotta vanhoissa tapauksissa
 - Hankintayksiköllä ei velvollisuutta muuttaa tai kumota hankintaa
 - KKV:n päätös ei muutoksenhakukelpoinen
- Kielto panna suoramarkkinointia koskeva päätös täytäntöön
 - Ei voida määrätä, jos asiassa on jo tehty hankintasopimus

Mahdolliset toimenpiteet 2/2

- Esitys markkinaoikeudelle seuraamusten määräämiseksi
 - Mahdollinen suorahankinnoissa, jotka ylittävät EU/liitteen E palvelujen/käyttöoikeussopimusten kynnysarvot ja hankintasopimus on tehty
 - Ei mahdollinen, jos julkaistu suorahankintailmoitus. Ilmeisen puutteellinen tai virheellinen ilmoitus ei estä esityksen tekemistä.
 - Määräaika 6 (+ 6) kk sopimuksen tekemisestä
- Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi esittää markkinaoikeudelle:
 - 1) tehottomuusseuraamuksen määräämistä;
 - 2) seuraamusmaksun määräämistä;
 - 3) sopimuskauden lyhentämistä;
 - 4) hankintapäätöksen kumoamista, edellyttäen, että virasto on esittänyt tehottomuusseuraamusta.

Valvonnan tulosten raportointi

- KKV:n on tehtävä vuosittain julkisten hankintojen valvontaa koskevasta toiminnastaan raportti, jossa on oltava yhteenveto:
 - valvontatoiminnassa havaituista lainvastaisista menettelyistä ja avoimuuden tai syrjimättömyyden kannalta haitallisista menettelytavoista sekä niiden yleisimmistä taustatekijöistä
 - annettujen päätösten ja tehtyjen esitysten määristä ja sisällöistä

JHNY

Ai mitenniin ei voida hankkia suoraan?

erityisasiantuntija Niina Ruuskanen

JHNY

Suorahankintailmoituksesta puuttuva hankinnan kuvaus

Tekoälyratkaisun suorahankinta,
KKV/1083/14.00.60/2020

Suorahankinta teknisestä tai yksinoikeuden suojaamiseen liittyvästä syystä (40 § 2 mom. 2 kohta)

Hankintayksikkö voi valita suorahankinnan, jos

- teknisestä tai yksinoikeuden suojaamiseen liittyvästä syystä vain tietty toimittaja voi toteuttaa hankinnan;
- lisäedellytyksenä on, että järkeviä vaihtoehtoisia tai korvaavia ratkaisuja ei ole eikä kilpailun puuttuminen johdu hankinnan ehtojen keinotekoisesta kaventamisesta

Tekoälyratkaisun suorahankinta, KKV/1083/14.00.60/2020

- Kunnan nettisivujen virtuaaliassistentin suorahankinta, josta julkaistu kansallinen suorahankintailmoitus
- Suorahankinnan perusteena tekninen tai yksinoikeuden suojaamiseen liittyvä syy, jonka vuoksi vain tietty toimittaja voi toteuttaa hankinnan
 - Kuntien yhteinen jaettu tekoäly; yhteinen palvelu nopeuttaa palvelun kehitystä ja laskee kustannuksia, koska ne jakautuvat useiden kuntien kesken
 - Yhteinen kasvava kysymyspankki
 - Tekoäly tunnistaa erityisen hyvin suomen kieltä
 - Integraatio palvelutietovarantoon
- Koostuu pilvipohjaisesta valmisohjelmistosta + toimittajan lisäpalveluista
- HY:n mukaan vastaavaa kuntakentälle suunniteltua valmista, kokonaisvaltaista nettisivujen chattibottia ei ollut olemassa

KKV:n päätös KKV/1083/14.00.60/2020

- Suorahankintailmoituksesta on puuttunut kokonaan hankinnan kuvaus
 - Pelkän hankinnan nimen perusteella alalla toimivat yritykset eivät ole voineet saada riittävää kuvaa hankinnan sisällöstä ja arvioida ilmoitettujen suorahankintaperusteiden soveltumista hankintaan
 - Suorahankintailmoitus ei lisännyt suorahankinnan avoimuutta
- KKV katsoi, että HY ei ole näyttänyt toteen, ettei vaihtoehtoisia tai korvaavia ratkaisuja olisi ollut
 - HY tutustunut ennen hankintapäätöstä neljään yritykseen, jotka tarjoavat chatbot-ratkaisuja
 - hankintayksikkö ei ole osoittanut, että muun kuin valitun toimittajan olisi ollut teknisesti lähes mahdotonta saavuttaa sama suoritustaso tai että olisi tarpeen käyttää erityistä tietotaitoa, välineitä tai keinoja, joita ainoastaan valitulla toimittajalla on käytettävissään

➤ Huomautus hankintayksikölle

JHNY

Virheellisesti ilmoitettu suorahankintaperuste

Elvytyspalkeiden suorahankinta, KKV/69/14.00.60/2021

Avoimeen tai rajoitettuun menettelyyn perustuva suorahankinta (40 §:n 2 mom. 1 kohta)

Hankintayksikkö voi valita suorahankinnan, jos

- avoimessa tai rajoitetussa menettelyssä ei ole saatu lainkaan osallistumishakemuksia tai tarjouksia taikka soveltuvia osallistumishakemuksia tai tarjouksia;
- lisäedellytyksenä on, että alkuperäisiä tarjouspyynnön ehtoja ei olennaisesti muuteta

Elvytyspalkeiden suorahankinta, KKV/69/14.00.60/2021

- Elvytyspalkeiden ja niiden kulutustarvikkeiden suorahankinta, josta julkaistu EU-suorahankintailmoitus lokakuussa 2020
- Ennakoitu arvo 260 000 eur
- Suorahankintailmoituksen ja hankintapäätöksen mukaan suorahankinta tehty, koska yhtään tarjousta tai vaatimukset täyttävää tarjousta ei saatu avoimessa menettelyssä.
- Avoin menettely oli toteutettu syksyllä 2016
- Selvityksessään HY todennut, että oikeampi peruste olisi ollut hankintalain 40 §:n mukainen tekninen tai yksinoikeuden suojaamiseen liittyvä syy
 - Kyseessä ainoat palkeet, jotka yhteensopivia HY:n aiemman paljekannan kanssa. Yhteensopivuudella käytännön hoitotyön ja potilasturvallisuuden kannalta suuri merkitys

KKV:n päätös KKV/69/14.00.60/2021

- Suorahankintailmoitus perusteltu väärin, kun vedottu aiempaan kilpailutukseen
 - Yritykset eivät voi asianmukaisesti arvioida suorahankinnan lainmukaisuutta ja perusteitaan hakea muutosta
 - Virheellisen perustelun vuoksi ei lisää suorahankinnan avoimuutta
- Suorahankintaperusteiden soveltaminen
 - Vaatimukset täyttävien tarjousten puuttuminen neljä vuotta aiemmin toteutetussa tarjouskilpailussa ei mahdollistanut suorahankintaa
 - Varaosien hankkiminen aiempaan laitekantaan perusteltua toteuttaa suorahankintana siltä osin kuin edellyttää saman valmistajan tuotteiden käyttöä
 - Ei kuitenkaan perusteltua syytä sille, miksi uusien laitteiden tulee olla yhteensopivia aiemman laitekannan kanssa.
 - Uusien laitteiden ennakoitu arvo ylittää kansallisen kynnysarvon

➤ Huomautus hankintayksikölle

JHNY

Koekäyttö suorahankintaperusteena

Haavan alipainehoidon laitteiden ja tarvikkeiden
suorahankinta, KKV/1019/14.00.60/2021

Suorahankinta tutkimusta, kokeilua, tuotekehitystä tai tieteellistä tarkoitusta varten (40 §:n 2 mom. 5 kohta)

Hankintayksikkö voi valita suorahankinnan, jos

- hankittava tavara valmistetaan vain tutkimusta, kokeilua, tuotekehitystä tai tieteellistä tarkoitusta varten eikä kyseessä ole massatuotanto tavaran valmistamisen taloudellisen kannattavuuden varmistamiseksi tai tutkimus- ja kehityskustannusten kattamiseksi

Haavan alipainehoidon laitteiden ja tarvikkeiden suorahankinnat, KKV/1019/14.00.60/2021

- Tarvikkeita hankittu kilpailuttamatta v. 2018-2021 aikana pääasiassa yhdeltä toimittajalta, yksittäisinä hankintoina 2-3 krt/kk muiden tilausten yhteydessä
- Ei tehty kirjallisia päätöksiä tai sopimuksia. Sovellettu hintoja, joita toimittaja tarjonnut sairaanhoitopiirin yhteiskilpailutukseen, jossa HY ei kuitenkaan ollut mukana.
- HY perustellut suorahankintaa teknisellä tai yksinoikeuden suojaamiseen liittyvällä syyllä (laitekannan ja tarvikkeiden yhteensopivuus)
- HY aikeissa liittyä sairaanhoitopiirin tulevaan kilpailutukseen, johon liittyen se on hankkinut myös toiselta toimittajalta tuotteita koekäyttöön. Näiltä osin HY katsonut olevan suorahankinta, joka tehdään tutkimusta, kokeilua, tuotekehitystä tai tieteellistä tarkoitusta varten.

KKV:n päätös KKV/1019/14.00.60/2021

- Kyse säännöllisesti toistuvista hankinnoista, joissa ollut kyse luontevasta hankintakokonaisuudesta, joka tulee kilpailuttaa kynnysarvojen ylittyessä.
 - Vuoden 2021 osalta hankinnat jääneet niukasti kynnysarvojen alle, muilta vuosilta kansallinen kynnysarvo ylittynyt selvästi -> ollut perusteltua olettaa, että ylittyy myös v. 2021
 - Suorahankinta on voinut soveltua osaan tuotteista, mutta ei kertakäyttöisten tuotteiden hankintaan
 - KKV katsoi, että suorahankinta tutkimusta, kokeilua, tuotekehitystä tai tieteellistä tarkoitusta varten ei sovellu yrityksen tuotteisiin tutustumiseen
- Huomautus hankintayksikölle

JHNY

Suorahankinta erityistilanteessa

Terveyskeskuksen vastaanottopalvelujen hankinta,
KKV/330/14.00.60/2022

Suorahankinta erityistilanteissa (110 §)

- Hankintayksikkö voi tehdä suorahankinnan yksittäisissä tapauksissa sosiaali- ja terveyspalveluhankinnoissa, jos tarjouskilpailun järjestäminen tai palvelun tarjoajan vaihtaminen olisi ilmeisen kohtuutonta tai erityisen epätarkoituksenmukaista asiakkaan kannalta merkittävän hoito- tai asiakassuhteen turvaamiseksi.

Terveyskeskuksen vastaanottopalvelujen hankinta, KKV/330/14.00.60/2022

- Terveyskeskuksen vastaanottopalvelut kilpailutettu v. 2016 3 + 1 + 1 vuodelle
- Viimeinen optiovuosi päättyi 30.11.2021
- Hankintayksikkö teki huhtikuussa 2021 päätöksen sopimuksen jatkamisesta vuodelle, perusteluina mm. sote-uudistus ja kilpailutuksen valmisteluun kuluva aika
- Syyskuussa 2021 päätettiin, että sopimus tehdäänkin vain 5 kk:n ajaksi, koska muuten sopimus ylittää kynnysarvon
- Sopimukseen kuitenkin otettiin mukaan optio sen jatkamisesta vuoden 2022 loppuun (maks. 8 kk). Maaliskuussa 2022 HY päätti ottaa option käyttöön, perusteluina mm. sote-uudistus
- Sopimuksen + jatkon arvo yht. n. 1,4 M€

Hankintayksikön KKV:lle antama selvitys, KKV/330/14.00.60/2022

HY todennut selvityksessään mm.

- Kilpailutusta ei saatu tehtyä, mutta palvelujen jatkuvuus on turvattava
- HY:n pyrkimyksenä on ollut sote-uudistuksen toteutumista koskevissa epävarmoissa olosuhteissa turvata terveyskeskuksen lääkärivastaanottoon liittyvien pitkäkestoisten asiakassuhteiden jatkuminen 31.12.2022 saakka
- Hyvinvointialueiden täytäntöönpanoon liittyvät epävarmuustekijät ovat muodostaneet hankintalain 40 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitetun ennalta arvaamattoman syyn
- HY:n perustelut liittyivät lisäksi suoraan hankintaan lisätilauksessa ja sallittuun sopimusmuutokseen

KKV:n esitys, KKV/330/14.00.60/2022

- Sote-palvelujen suorahankintoja on mahdollista 110 §:n perusteella tehdä yksittäisten asiakas- tai hoitosuhteiden jatkamiseksi. Hankintayksikön harkinta 110 §:n edellytyksistä tulee tehdä yksilötasolla ja perustella kunkin asiakkaan kohdalla etukäteen
- Ei sovellu tilanteeseen, jossa suorahankinnan kohteena on laajalti erilaiset sosiaali- ja terveyspalvelut, jotka koskevat useita asiakkaita
- KKV arvioi, ettei kyseeseen tullut myöskään ennalta arvaamaton äärimmäinen kiire, suorahankinta lisätilauksessa, lisäpalveluiden hankinta taloudellisesta tai teknisestä syystä, ennakoimattomat olosuhteet tai vähäarvoinen sopimusmuutos
- KKV esittää markkinaoikeudelle 65 000 euron seuraamusmaksun määräämistä HY:lle

JHNY

Onks tääkin hankintalain piiris?

Erityisasiantuntija Olli Jylhä

KKV/1596/2020

tulkkauspalveluiden suorahankinta 1/3

- Tulkkikeskus on hankkinut tulkkauspalveluita ns. talon ulkopuolelta freelancereina ja ostopalveluina
- KKV katsoo että freelancerit eivät kuulu hankintalain soveltamisen piiriin vaan kyseessä on työsuhteista mitkä eivät ole hankintalain soveltamisen piirissä
- Ostopalvelutulkkiin kanssa ei ole tehty sopimuksia vaan tulkkauksista on sovittu esim. puhelimitse, kasvokkain ja sähköpostilla
- Ostopalvelutulkeilta on hankittu tulkkauspalveluita yhteensä noin 115 000 eurolla vuoden 2020 aikana
- 28 yksityiseltä palveluntuottajalta on tilattu yhteensä noin 2600 tulkkauksetuntia 31 eri kielellä

KKV/1596/2020

KKV perusteet ja seuraamus 2/3

- KKV katsoi, että eri tulkkauskielet ovat luontevasti samanaikaisesti kilpailutettavia samantyyppisiä hankintoja, joiden tulee katsoa kuuluvan samaan hankintakokonaisuuteen ja tulkkaukset olisi tullut kilpailuttaa kansallisen kynnsarvon mukaisesti
- Seuraamus: KKV antoi huomautuksen hankintayksikölle
- Huom. KKV:n päätöksessä on viitattu ratkaisuun MAO:225/19 joka ei kuitenkaan suoraan ota kantaa siihen mistä olennainen kokonaisuus muodostuu

KKV/1596/2020

Luontevan kokonaisuuden määrittely 3/3

- Kysymyksiä joiden perusteella voidaan arvioida onko kyseessä yksi vai useampi kokonaisuus:
 - Toteuttaako hankinnat sama hankintayksikkö?
 - Onko hankinnoilla tietty ajallinen yhteys?
 - Hankinnankohteiden samankaltaisuus?
 - Toteutetaanko hankinnat tietyn maantieteellisen alueen sisällä?
 - Muodostavatko eri osat niiden valmistuttua erottamattoman kokonaisuuden?
 - Toteutetaanko hankinnat samasta budjetista?

KKV/467/2020

helikopterisahauksen, verkkojen tarkistuslentojen sekä häiriöaikaisten partiolentojen hankinta 1/2

- Kyseessä erityisalojen hankinta
- Hankintayksikön mukaan kyseessä erityisalojen hankintalain 19§ mukainen soveltamisalapoikkeus
 - *1) jälleenmyynti tai vuokraus ulkopuolisille tahoille, jos hankintayksiköllä ei ole erityis- tai yksinoikeutta myydä tai vuokrata hankinnan kohdetta ja jos muut yksiköt voivat myydä tai vuokrata sen samoin edellytyksin kuin hankintayksiköt;*
- KKV:n mukaan kyseessä ei ole poikkeuksen piiriin kuuluva hankinta:
 - Kyseistä palvelua ei voi myydä tai vuokrata eteenpäin
 - Hankintayksiköt ovat sitoutuneet hankintaan

KKV/467/2020

Muut ratkaistut kysymykset 2/2

- HY on esittänyt että kyseessä useita eri kokonaisuuksia
- KKV: tarjous on tullut jättää kaikista osista
- Kyseessä on siis yksi kokonaisuus (sekamuotoinen sopimus)
- Seuraamus: KKV kiinnitti hankintayksikön huomion erityisalojen hankintalain noudattamiseen ja erityisesti lain soveltamisalapoikkeuksen edellytyksiin

KKV/1334/2021

Ympäristöhoitokoneen hankinta 1/2

- Hankinnan kohteena Wille 475-ympäristökone
- Hyvityshinta 50 000 € (vanha kone) ja väliraha 59500 €
- Suorahankinnan perusteena uuden laitteen tekninen yhteensopivuus HY:n olevien lisälaitteistojen kanssa
- KKV: HY ei ole tehnyt uuta markkinakartoitusta vaan keskustellut asiasta useampi vuosi sitten markkinatoimijan kanssa

KKV/1334/2021

Ympäristöhoitokoneen hankinta 2/2

- KKV: perustuen MAO 322/20 ja MAO:H:256/2021 teknisen yhteensopivuus on sallittu suora hankinta peruste. HY pitäisi kuitenkin selvittää perinpohjaisesti markkinatilanne, sen toteamiseksi että teknisen yksinoikeuden perusteet täyttyvät.
- Seuraamus: HY ei ole ollut suora hankinta perusteita. KKV antoi HY:lle huomautuksen
- JHNY vinkit hankintayksiköille: A) hyvityshinnan huomioiminen hankinnan ennakoissa arvossa B) Markkinatilanteen kartoitus esim. Hilma-ilmoituksella

KKV/634/2021

Projektinjohtourakan hankinta 1/3

- X OY on siirtynyt suorahankintamenettelyyn sen jälkeen kun avoimessa kilpailutuksessa ei ole saatu tarjouksia
- Suorahankinnasta on julkaistu suorahankintailmoitus ja jälki-ilmoitus
- Suorahankintaneuvottelujen aikana tarjouspyyntöön tehty lukuisia muutoksia mm. seinä- ja lattiamateriaalien ja kiinteisiin rakenteisiin liittyen
- Neuvottelujen aikana valitun tarjoajan alustavasta hinta-arvioista 34 milj.€ on päädytty lopulliseen sopimushintaan 27,5 milj.€

KKV/634/2021

Onko kyseessä hankintayksikkö? 2/3

- X Oy mukaan he eivät ole hankintalain piirissä oleva toimija
- KKV:n arvio:
 - X Oy:n tehtäväksi on nimetty rakennettavan tapahtumakeskuksen hallinnointi
 - Rakennettava kohde on perustettu palvelemaan yleistä etua
 - Kunta valvoo ja ohjaa Kunnan Oy:n toimintaa
 - X Oy ei toimi KKV:n selvityksen perusteella markkinoilla
- KKV X Oy on siten hankintalain mukainen julkisoikeudellinen toimija ja hankinta on KKV:n toimivallan piirissä

KKV/634/2021

Onko kyseessä olennainen muutos? 3/3

- 40§: ”1) avoimessa tai rajoitetussa menettelyssä ei ole saatu lainkaan osallistumishakemuksia tai tarjouksia taikka soveltuvia osallistumishakemuksia tai tarjouksia; lisäedellytyksenä on, että **alkuperäisiä tarjouspyynnön ehtoja ei olennaisesti muuteta**”
- KKV on arvioinut onko kyseessä hankintalain 136§ mukainen sallittu sopimusmuutos
- KKV:n arvion mukaan kyseessä ei ole ollut 136§ mukaisista sallituista sopimusmuutoksista
- Seuraamus: KKV arvioi että HY on tehnyt olennaisia muutoksia tarjouspyynnön sisältöön suoraan hankinnan neuvottelujen aikana. KKV kiinnittää hankintayksikön huomion asiaan

KKV/1192/2021

Matkalippujen hankinta 1/3

- Hankinnan kohteena on ollut markkinaehtoisten matkalippujen ostaminen kunnan koulujen käyttöön
- Kunnan ilmoituksen mukaan hankinnan arvo on 415 503,91 euroa/ lukuvuosi (alv 0%) ja sopimuksen arvo sopimuskaudella noin 1,6 milj.€
- Kunnan mukaan lipputuotteiden hankinnassa ei ole ollut kyse hankintalain mukaisesta suoramarkkinasta. Koska kyseessä on ollut markkinaehtoisen joukkoliikenteen hankinta
 - Hankinnasta ei ole julkaistu edellä mainitusta syystä suoramarkkinailmoitusta

KKV/1192/2021

Lopputulos 2/3

- Hankintayksikkö on päättänyt KKV yhteydenoton jälkeen irtisanoa sopimuksen palvelusta vuoden 2022 loppuun mennessä
- KKV hankintalaissa tai muissa laissa ei ole poikkeusta kilpailuttamisvelvoitteen suhteen
- KKV mukaan kyseessä ei ole myöskään käyttöoikeussopimus (riski ei siirry)

- Seuraamus: KKV mukaan kyseessä on ollut laitton suorahankinta. KKV on jättänyt asiasta esityksen MAOille:
 - Sopimuskauden lyhentäminen, jos sopimus ei ole loppunut hankintayksikön ilmoittamaan päivämäärään mennessä
 - Seuraamusmaksu 35 000€

KKV/1192/2021

Markkinaehtoisen liikenteen kilpailuttaminen 3/3

- a) Yhteiskilpailutus ELY:n kanssa
- b) Kilpailutus yksin tai yhdessä
- c) Mahdollisuuksien rajoissa: Matkaseteli yms. asiakkaalle (oppilaalle)
 - Käyttöpaikan valinnan tulee olla vapaa
- d) Suorahankintapäätös (onko perusteita?)
 - Suorahankintailmoitus suositeltava

JHNY

Kai me nyt voidaan tätä sopimust muuttaa?

Johtava lakimies Katariina Huikko

Sisältö

- Olennainen sopimusmuutos
- Dnro KKV/94/14.00.60/2022

- Sopimuksen jatkaminen, sote-uudistus, toistuvat tilaukset
- Dnro KKV /793/14.00.60/2021

- Hinnanmuutos, ennakoimaton olosuhdemuutos
- Dnro KKV/124/14.00.60/2021

JHNY

Olennainen sopimusmuutos

Isännöintipalveluiden hankinnat
KKV/94/14.00.60/2022

Hankintalain 136 §:n mukaiset sopimusmuutokset

- Kielletyt (olennaiset) muutokset
 - muutoksella otetaan käyttöön **ehtoja, jotka**, jos ne olisivat alun perin kuuluneet hankintamenettelyyn, **olisivat mahdollistaneet muiden kuin alun perin valittujen ehdokkaiden osallistumisen menettelyyn tai muun kuin alun perin hyväksytyyn tarjouksen hyväksymisen tai jotka olisivat tuoneet hankintamenettelyyn lisää osallistujia**
 - sopimuksesta tai puitejärjestelystä tulee muutoksen jälkeen **taloudellisesti edullisempi sopimus Kumppanille** sellaisella tavalla, jota alkuperäisessä hankintasopimuksessa tai puitejärjestelyssä ei ollut määritetty
 - muutos **laajentaa sopimuksen tai puitejärjestelyn soveltamisalaa huomattavasti**
 - **sopimus Kumppani**, jonka kanssa hankintayksikkö on alun perin tehnyt sopimuksen, **korvataan uudella sopimus Kumppanilla**.

Tausta - KKV/94/2022

Päätös sopimuksen
päivittämisestä
Liiketoimintasiirto
2020

Hankintasopimus
1993

Sopimusmuutos
2013

KKV:n päätös - KKV/94/2022

- KKV toteaa, että alkuperäistä, v. 1993 tehtyä toistaiseksi voimassa olevaa sopimusta on muutettu sopimuskauden aikana olennaisesti.
 - Sopimuksen soveltamisalaa on laajennettu huomattavasti (94 kohdetta ja yli 4500 asuntoa)
 - Sopimuksen arvo on kasvanut alkuperäiseen vuoden 1993 hankintasopimukseen nähden merkittävästi.
 - Vuoden 2020 sopimuksen arvo on muuttunut lähes 45 prosenttia suuremmaksi myös vuoden 2016 isännöintipalkkioon verrattuna. Hankintasopimuksen voidaan katsoa tulleen muutosten myötä sopimuskumppanille taloudellisesti edullisemmaksi.
- KKV toteaa, että isännöintipalveluiden hankintaa ei ole koskaan kilpailutettu hankintalain mukaisesti. Sopimusta on muutettu olennaisesti myös muulla tavoin kuin pelkästään siirtämällä sopimus liiketoimintakaupassa uudelle toimittajalle.
- Lopputulos: KKV antoi huomautuksen hankintalain noudattamatta jättämisestä.

JHNY

Sopimuksen jatkaminen, sote-uudistus, toistuvat tilaukset

Pesulapalveluiden hankinta
Dnro KKV/793/14.00.60/2021

Kirjallinen hankintasopimus

- Hankintalaki 128 § Hankintasopimuksen tekeminen:
- Hankintapäätöksen tekemisen jälkeen hankintayksikön on tehtävä hankintasopimus. Hankintasopimus syntyy erillisen kirjallisen sopimuksen tekemisellä.

Väliaikainen järjestely

- Hankintalaki 153 § Hankinnan väliaikainen järjestäminen
- Jos hankinnasta on tehty valitus markkinaoikeuteen, hankintayksikkö voi järjestää hankinnan väliaikaisesti, jollei hankintaa voida sen luonteen vuoksi lykätä markkinaoikeuden käsittelyn ajaksi.
- Hankinnan väliaikainen järjestäminen ei saa estää sitä, että valittajan vaatimuksesta markkinaoikeuden päätöksellä voidaan:
 - 1) kumota hankintayksikön päätös osaksi tai kokonaan;
 - 2) kieltää hankintayksikköä soveltamasta hankintaa koskevassa asiakirjassa olevaa virheellistä kohtaa tai muuten noudattamasta virheellistä menettelyä; tai
 - 3) velvoittaa hankintayksikkö korjaamaan virheellisen menettelynsä.

Tausta – KKV/793/2021

- Hankintayksikkö oli v. 2009 kilpailuttanut pesulapalvelut.
 - Sopimus purettiin helmikuussa 2010 hankintayksikön aloitteesta palveluiden laatu- ja toimitusongelmien johdosta.
- Sopimuksen purkamisen seurauksena syntyi tarve hankkia pesulapalvelut muualta, jolloin HY päätti valita vuoden 2009 kilpailutukseen osallistuneista palveluntuottajista kaksi palveluntarjoajaa tuottamaan pesulapalveluita väliaikaisin sopimuksin. Näistä toinen lopetti palveluiden tuottamisen marraskuussa 2013, minkä seurauksena pesulapalveluiden palveluntuotanto siirtyi kokonaisuudessaan jäljelle jääneelle toimittajalle.
- Pesulapalveluiden tuottamisesta on sovittu toimittajan kanssa sähköpostitse ja puhelimitse. Osapuolet eivät ole allekirjoittaneet kirjallista sopimusta.
- HY:n johtokunta päätti myös ostaa osakkeen alueen oy:stä, jotta jatkossa palvelut olisi mahdollista ostaa sidosyksiköltä.

KKV:n päätös 1/2 – KKV/793/2021

- Väliaikaista järjestelyä on toistuvasti jatkettu uudelle määräaikaiselle hankintakaudelle. Selvityksen perusteella pesulapalveluiden hankintojen perustuminen nimenomaisesti sovittuun hankintakauteen on todennettavissa vuosien 2017, 2018 ja 2019 osalta.
- Vuosien 2020 ja 2021 osalta hankinta päätöksiä ei ole
 - Sähköpostikirjeenvaihto ajanjakson hankintoja koskien on erittäin puutteellista ja osapuolet ovat myös epävarmoja mahdollisten asiaa koskevien puhelinkeskusteluiden ajankohdista ja sisällöstä.
- Viraston asiassa saaman selvityksen perusteella ei voida luotettavasti todeta, että osapuolet olisivat nimenomaisesti sopineet uudesta hankintakaudesta tai hankintakaudesta
 - -> 1.1.2020 jälkeen jokaisen pesulapalveluiden tilauksen ja tämän tilauksen hoitamisen voidaan hankintaoikeudellisesti katsoa muodostavan oman sopimuksensa pesulapalveluista.

KKV:n päätös 2/2 – KKV/793/2021

- KKV katsoo, että jokainen pesulapalveluiden tilaus toimittajalta l.l.2020 jälkeen on muodostanut oman sopimuksensa. Nämä sopimukset ovat olleet luonteeltaan säännöllisesti toistuvia ja osa samaa luonteavaa hankintakokonaisuutta.
- Hankintojen vuosiarvot ylittävät EU-kynnysarvot
- Lopputulos: KKV antoi huomautuksen hankintalain noudattamatta jättämisestä.

JHNY

Hinnanmuutos, ennakoimaton olosuhdemuutos

Jätteen keräys ja kuljetuspalvelut

Dnro KKV/124/14.00.60/2021

Hankintalaki 136 §/ Sallitut sopimusmuutokset

Muista, että 136 §:n sallitut muutokset koskevat EU-kynnysarvot ylittäviä, hankintalain 12 luvun mukaisia (liite E sekä käyttöoikeus-sopimuksia).

- Kilpailutuksessa tiedossa ollut sopimusehto, joka selkeä, täsmällinen ja yksiselitteinen, eikä se muuta hankintasopimuksen tai puitejärjestelyn yleistä luonnetta
- Lisätyöt tai -palvelut (**maks. 50%/muutos + sopimusmuutosilmoitus**)
- Muutoksen tarve johtuu olosuhteista, joita huolellinen hankintayksikkö ei ole voinut ennakoida eikä muutos vaikuta hankintasopimuksen yleiseen luonteeseen (**maks. 50%/muutos + sopimusmuutosilmoitus**)
- Sopimuskumppanin vaihtaminen esim. rakennejärjestelyjen kautta
- Vähäarvoinen sopimusmuutos (maks. 10%/15% alkuperäisen sopimuksen arvosta, kumulatiivinen)

Tausta - KKV/124/2021

- Tutkittavaksi KKV:n omasta aloitteesta
- EU-hankinta v. 2016, arvo 5 M€, jaettu kolmeen osaan, joihin valittiin 2 toimittajaa
- Sopimuskausi 2017-2022
- V. 2019 alueiden 1 ja 3 osalta toinen toimittaja on siirretty toisen toimittajan alihankkijaksi, samalla sovittu hinnanmuutoksista
 - Taustalla voittaneen tarjoajan viivästykset ja v. 2018 alkaneet ”merkittävät ongelmat”
 - Uudet hinnat ovat vastanneet alihankkijaksi tulevan toimittajan vuoden 2016 tarjoushintoja, joihin on lisätty [alle 5] 1 prosentin ylimääräinen korotus ja indeksikorotus. Samalla ostohyvyitys hankintayksikölle (työn teettämisen aiheuttavat kustannukset)

KKV:n arviointi & päätös 1/4 - KKV/124/2021

- Sopimuksen mukainen veloitus on aluksi perustunut 2016 urakka-alueista 1 ja 3 annettuihin tarjoushintoihin, arvo 398 837,39 €/v.
 - 1.1.2019 3,46 %:n indeksikorotus, veloitus tällöin 412 637,16 €/v.
- Siirtyminen alihankintaan, veloitus muutettu alihankkijaksi tulleen toisen toimittajan v. 2016 antamia tarjoushintoja + 5,7% indeksikorotus ja [alle 5] prosentin ylimääräinen korotus.
 - Ko. toimittaja oli 2016 antanut urakka-alueella 1 hinnaltaan toiseksi edullisimman tarjouksen ja urakka-alueella 3 kalleimman tarjouksen.
 - Toimittajan tarjoushinnat olivat 2016 480 984,32 €/v. Alihankintaan siirryttäessä sovittujen korotusten jälkeen tarjoushinnat olivat [yli 500 000] euroa vuodessa.
- KKV katsoi, että sopimukseen tehdyt muutokset ovat tehneet hankintasopimuksesta sopimuskumppanille taloudellisesti edullisemmän tavalla, jota alkuperäisessä sopimuksessa ei ollut määritelty.

KKV:n arviointi & päätös 2/4 - KKV/124/2021

- KKV toteaa, että hankintasopimuksen perusteella kustannusindeksikorotus on ollut mahdollista tehdä vuosittain 1.4. alkuperäisiin eli voittaneen tarjoajan mukaisiin hintoihin.
 - Kustannusindeksiehto ei mahdollistanut sitä, että sopimuksen mukaiset hinnat muutetaan alihankkijaksi otetun tarjouksen mukaisiksi hinnoiksi.
 - Ehto ei ole sisältänyt mahdollisuutta tehdä alihankintaan siirtymisen yhteydessä 5,7%:n indeksikorotusta ja [alle 5] %:n ylimääräistä korotusta.
- HY ei ole voinut mainitsemiensa sopimusehtojen perustella korottaa sopimuksen mukaista veloitusta vastaamaan alihankkijan vuoden 2016 tarjousta, johon on lisäksi tehty 5,7 %:n kustannusindeksikorotus ja [alle 5] %:n ylimääräinen korotus. Em. perusteilla olennaiseksi katsottava sopimusmuutos ei ole ollut sallittu hankintalain 136 §:n 2 momentin 1 kohdan nojalla.

KKV:n arviointi & päätös 3/4 - KKV/124/2021

- HY on vedonnut hankintayksiköstä riippumattomiin ja ennakoimattomiin olosuhdemuutoksiin eli voittaneen tarjoajan kesällä 2018 alkaneista ongelmista täyttää sopimusvelvoitteensa.
 - HY ei ole tehnyt sopimusmuutosilmoitusta, vaikka se on katsonut perusteen täytyneen.
- KKV toteaa, etteivät ongelmat ole voineet enää kesällä 2019 olla hankintayksikölle ennakoimattomia.
 - Käytyjen neuvottelujen kesto osoittaa sen, että Hy olisi ehtinyt kilpailuttaa urakka-alueiden jätekuljetuspalvelut uudelleen hankintalain edellyttämällä tavalla.
 - Sopimuksen täyttöön liittyvät ongelmat eivät ole muodostaneet sellaista hankintalain tarkoittamaa ennakoimatonta olosuhdetta, johon HY ei ole huolellisesta valmistelusta huolimatta voinut varautua.
 - HY on tosiasiasa jätekuljetuspalveluiden kilpailutusta suunnitellessaan ennalta varautunut suoritushäiriöihin ottamalla hankintasopimukseen ehdon, jonka nojalla sopimusvelvoitteita laiminlyöväälle osapuolelle syntyy tietyissä tilanteissa korvausvelvollisuus.

KKV:n arviointi & päätös 4/4 - KKV/124/2021

- Voittaneen tarjoajan tarjouksien perusteella sopimuksen arvo on alun perin ollut koko sopimuskaudelta ja optiokaudelta yhteensä n. 2,79 M€.
- Sopimuksen salliman indeksikorotuksen tekeminen v. 2019 olisi johtanut siihen, että sopimuksen kokonaisarvo olisi ollut hieman alle 2,9 miljoonaa euroa. Hy:n ja toimittajan tekemillä indeksikorotuksilla alkuperäisen sopimuksen arvo on noussut hieman yli 2,9 miljoonaan euroon. Alihankintaan siirtymisen jälkeen sopimuksen arvo on alihankkijaksi siirretyn toimittajan tarjouksen mukainen hinta sekä 5,7 %:n indeksikorotus ja [alle 5] %:n ylimääräinen korotus huomioiden ollut yhteensä noin [3,2–4,0] miljoonaa euroa. Muutos on ylittänyt palveluhankinnoista annetun EU-kynnysarvon ja muutoksen arvo on ollut yli 10 prosenttia alkuperäisen sopimuksen arvosta.

59 Lopputulos: KKV antoi huomautuksen hankintalain noudattamatta jättämisestä.

**Muista kirjallinen hankintasopimus
ja sen asianmukainen arkistointi**

**Vanhan hankintasopimuksen
muutosta KKV voi tutkia**

**Sähköpostitse sovittu voi
muodostaa sopimuksen ja sen
muutoksen**

**Pelkkä osakkeen osto ei muodosta
sidosyöksikkösuhdetta**

**Sopimusmuutosta tehtäessä valitse
selkeä peruste, perustele päätös ja
toimi sen mukaisesti**